

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันนี้ มีปัญหามากมายที่ส่งผลถึงสุขภาพจิตของคนไทย หนึ่งในปัญหานั้นคือปัญหาครอบครัว ปัญหาการหย่าร้าง ซึ่งจะส่งผลถึงสุขภาพจิตของคนทุกเพศทุกวัย ไม่ว่าจะเป็นสุขภาพจิตของคู่สมรส คนรอบข้างและที่สำคัญที่ได้รับผลกระทบต่อจิตใจมากที่สุดคือผู้เป็นบุตร ซึ่งจะเป็นการสร้างปมด้อยหรือทำให้เกิดความคิดบางอย่างในใจเด็กและติดตัวไปจนถึงวัยรุ่นวัยผู้ใหญ่ในอนาคตจะทำให้เป็นคนขาดทักษะหลาย ๆ ด้าน อาทิ ทักษะทางสังคม ทักษะในการคิด ซึ่งการคิดนั้น จำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตเพราะการกระทำสิ่งใดย่อมผ่านระบบประสาทที่มีการประมวลผลโดยระบบความคิดแล้วจึงแสดงออกมาเป็นผลถ้าคิดดีการกระทำออกมาก็จะส่งผลดีต่อตนเองและผู้รอบข้าง แต่ถ้าคิดไม่ดีจะทำให้การดำเนินชีวิตไม่ราบรื่น เด็กจะรู้สึกว่าคุณมีปัญหามากมายมารุมเร้าหรืออาจเป็นปมด้อยให้เกิดความท้อแท้ น้อยใจในชีวิตของตนเอง ถ้าเด็กสามารถเรียบเรียงระบบความคิดประมวลผลออกมาในทางที่ดีได้ จะช่วยลดปัญหาในชีวิตของตน รวมไปถึงความเครียดจะน้อยลงและมีความสุขในชีวิต ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาวิธีการให้เยาวชนที่มาจากครอบครัวหย่าร้างให้มีความคิดเชิงบวก โดยกระบวนการทางจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เพื่อให้เยาวชนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

บัวทอง สว่างโสภากุล (2545) กล่าวถึงทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Transactional Analysis) หรือ TA เป็นทฤษฎีที่มีพื้นฐานจากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ โดยความเชื่อของ Freud ได้อธิบายถึง Id, Ego และ Super Ego โดยเน้นพฤติกรรมทุกชนิดที่สามารถวิเคราะห์ได้ และ เชื่อในอิทธิพลของประสบการณ์ในวัยเด็ก

ทฤษฎี TA นั้นได้อธิบายว่าด้วยเรื่องของพฤติกรรมและ การสื่อสารที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของความคิด ทักษะคิด และ พฤติกรรมการแสดงออก อีกทั้งเป็นทฤษฎีที่เชื่อถึงการเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ มนุษย์ทุกคนสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองในทางที่ดีได้ ขึ้นอยู่กับการเปิดใจเตรียมพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับ ดวงมณี จงรักษ์ (2548) กล่าวถึง TA ว่า TA เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับแรงผลักดันเพื่อการมีสุขภาพจิตที่ดี เป็นแนวคิดที่มองมนุษย์ในแง่ดี และสามารถตัดสินใจเพื่อการเปลี่ยนแปลงหลายสิ่งในชีวิต โดยศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการตัดสินใจเป็นพื้นฐานการวิเคราะห์ตัวแปรต่างๆ ที่มีผลต่อสัมพันธภาพ กล่าวคือ เกมส์ทางจิตวิทยา วิธีการสื่อสารระหว่างบุคคล โดย TA มักใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อให้สมาชิกได้รับปฏิบัติการ

สะท้อนกลับ (Feedback) จากเพื่อนสมาชิกท่านอื่น เปิดโอกาสให้แสดงการใส่ใจต่อกัน เพื่อเป็นการเสริมแรงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม

จากการศึกษาผลจากงานวิจัยการให้คำปรึกษาครอบครัวต่อสัมพันธภาพภายในครอบครัวของเยาวชนซึ่งกำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาจากครอบครัวหย่าร้างพบว่า บิดามารดาที่หย่าร้างกันหรือทะเลาะกันทุกวันจนลูกไม่อยากอยู่บ้านเกิดความเบื่อหน่ายอยากหนีสังคมและไม่อยากไปโรงเรียน ซึ่งหากจะอธิบายด้วยทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลแล้ว ปัญหาเหล่านี้เกิดจากการที่เด็กสร้างบทบาทชีวิตเชิงลบขึ้นมาจากประสบการณ์ของตนเอง ซึ่งทำให้ไม่อยากหลบหลีกออกจากสังคม เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวที่ควรจะได้รับ的帮助เหลือที่เหมาะสม (อุบลรัตน์ ฃวิวงษ์, 2343) ซึ่งลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น อาจปรับเปลี่ยนได้โดยการพัฒนาทักษะด้านความคิดตามแนวทฤษฎีของ TA ซึ่งจะทำให้เยาวชนที่เข้ากิจกรรมมีการปรับตัว ปรับแนวความคิดให้มีการมองโลกในแง่บวกและส่งผลให้สามารถสร้างสัมพันธภาพเพื่อวางตัวในสังคมได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะพัฒนาความคิดเชิงบวกเพื่อให้เยาวชนที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนทัศนคติของตนเอง โดยใช้กระบวนการกลุ่มทางจิตวิทยาตามแนวทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นเครื่องมือในพัฒนาความคิดมุมมองและทัศนคติ เพื่อให้มีความคิดเชิงบวกมากขึ้น และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของกระบวนการกลุ่มทางจิตวิทยาตามแนวทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลต่อการคิดเชิงบวกของเยาวชนที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของกระบวนการกลุ่มทางจิตวิทยาตามแนวคิดทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลต่อการพัฒนาความคิดเชิงบวกของเยาวชนที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ซึ่งเป็นเยาวชนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2/2554 ของโรงเรียนยุพราชวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยได้คัดเลือกเยาวชนที่มาจากครอบครัวหย่าร้างที่มีความสมัครใจและมีคะแนนความคิดเชิงบวกต่ำ จำนวน 16 คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. กระบวนการกลุ่มทางจิตวิทยาตามแนวทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สามารถพัฒนาความคิดเชิงบวกของเยาวชนที่มาจากครอบครัวหย่าร้างได้
2. กระบวนการกลุ่มทางจิตวิทยาตามแนวทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สามารถทำให้เกิดการตระหนักรู้และเข้าใจตนเองและผู้อื่นในสังคมได้

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

กระบวนการกลุ่มทางจิตวิทยาตามแนวทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลหมายถึง การรวมตัวกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเพื่อการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน มีความสัมพันธ์กันเกิดการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันมีการปรึกษาและตัดสินใจร่วมกันมีการกำหนดขอบเขตต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและความรับผิดชอบต่อการแก้ไขปัญหาของตนเอง

เยาวชนที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง หมายถึงชายหรือหญิงที่มีอายุระหว่าง 16-18 ปี ที่ผ่านการสำรวจ และ พบว่ามาจากครอบครัวที่มีการหย่าร้างของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่

คำนิยามปฏิบัติการ

การคิดเชิงบวก หมายถึงการคิดที่มีทัศนคติต่อตนเองในทางบวก มีการรับรู้และแปลความหมายของเหตุการณ์ในทางที่ดีและที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองโดยวัดจากแบบวัดความคิดเชิงบวกซึ่งดัดแปลงจาก นิลภา สุอังคะ (2550)